

Niebezpieczne modlitwy: liturgia eucharystyczna a rozwój sakramentalnej teorii władzy królewskiej w Europie łacińskiej od VIII do XIII wieku.

Streszczenie

Projekt analizuje w jaki sposób teoria oraz praktyka władzy politycznej były determinowane przez rzekomo nieznaczące modlitwy w rękopisach liturgicznych, które były de facto nosicielami przekonań politycznych. Manuskrypty, które były transportowane z jednego ośrodka kościelnego do drugiego, aktywowały różne sposoby rozumienia władzy królewskiej. Książka, która będzie rezultatem projektu, koncentruje się na liturgicznych inwokacjach władców podczas kluczowego chrześcijańskiego rytuału Eucharystii. Wielorakie wezwania imion i tytułów rządzących podczas niemal codziennych zgromadzeń wpłynęły na szersze poglądy na temat miejsca władzy politycznej w teorii władzy. Niniejszy projekt ma na celu odkrycie początków tego zbyt często pomijanego rytuału liturgicznego o dalekosiężnym znaczeniu politycznym w okresie karolińskim (VIII wiek). Co więcej, projekt śledzi rozprzestrzenianie się rytuału w epoce po-karolińskiej na obszarze od Półwyspu Iberyjskiego do Europy Środkowej, aż do XIII wieku, gdy ów zwyczaj był powszechnie praktykowany w całej Europie Łacińskiej. Projekt ten rekonstruuje, w jaki sposób wybrane oracje liturgiczne, rzekomo tak drobne, że prawie niewidoczne, ale stale używane i szeroko rozpowszechniane, determinowały chrześcijańskie myślenie o władzy politycznej i charakterze władzy królewskiej jako niekwestionowanego medium woli Bożej dla ludzi.

Uzasadnienie badań

Projekt ma na celu opisanie znaczenia praktyk liturgicznych dla średniowiecznej kultury politycznej oraz, pośrednio, zaznaczenie ich wpływu na porządek polityczny w czasach współczesnych. Badania są skoncentrowane na analizie rytuału, dotychczas pomijanego w szerszych badaniach, który był codziennie wykorzystywany do kształtowania wizji władzy królewskiej we wczesnym i pełnym średniowieczu, mianowicie na inwokacjach władców podczas Eucharystii. Wcześniejsza uwaga badaczy poświęcona liturgicznym inwokacjom władców koncentrowała się na aklamacjach lub *laudes regiae*, rytuale *adventus*, ordynacjach, inauguracji władzy oraz pokucie. Tymczasem celebrowanie Mszy było kluczowym rytuałem religijnym w przednowoczesnej Europie, sprawowanym codziennie w niemal każdej katedrze, klasztorze, kościele parafialnym i wszędzie tam, gdzie sprawowano Eucharystię. Analiza różnych przejawów liturgii politycznej pozwoli lepiej zrozumieć karolińską *Ecclesia-Imperium* oraz zakwestionować główne narracje dotyczące teologii politycznej Kościoła ottońskiego, a także gregoriańskich ruchów reformatorskich. Dzięki analizie różnych inwokacji władców i modlitw za królów podczas Eucharystii, w kontekście innych rodzajów źródeł, książka ta zaoferuje rewizjonistyczny pogląd na zrozumienie miejsca władzy politycznej w średniowiecznej tradycji chrześcijańskiej.

Oryginalność rezultatów

Monografia, która powstanie w wyniku realizacji projektu, będzie pierwszym kompleksowym opracowaniem kluczowego zjawiska religijno-politycznego, jakim były inwokacje eucharystyczne władców, wykonywane niemal codziennie. Wyniki pracy zrewidują wydania krytyczne jednego z najważniejszych tekstów dla Kościoła rzymskokatolickiego — Kanonu Rzymskiego Mszy (*Canon Missae*). Jest to nowatorska analiza materiału liturgicznego, który obejmuje ponad 1000 sygnatur (rękopisów, fragmentów, palimpsestów) z Europy karolińskiej, po-karolińskiej oraz gregoriańskiej. Praca skupia uwagę nie tylko na królestwach i regionach zwykle omawianych w podręcznikach dotyczących średniowiecza (monarchia karolińska, Francja Kapetyngów, Cesarstwo Rzymskie, Wyspy Brytyjskie i Papiestwo), ale także na mniej znanych organizmach politycznych (np. León, Aragonia, Węgry, Czechy) i swoim zainteresowaniem obejmuje obszar od Półwyspu Iberyjskiego po Europę Środkowo-Wschodnią. Co więcej, książka proponuje nową koncepcję sakramentalnej władzy królewskiej, która jest zakorzeniona w średniowiecznych próbach konceptualnego uchwycenia *sacrum*, natomiast nie wynika ona z nowożytnych ideologii, wśród których najważniejszymi były paradygmaty sekularyzacji czy koncepcja królestwa sakralnego, która w swej genezie miała rasistowskie konotacje.